

Summary

Dodina E. E. Customs Clearance of Consignments of Humanitarian Aid, Which Are Sent To Religious Organizations in Ukraine. — Article.

The article examines the questions of custom registration of loads of humanitarian help, custom registration of loads of humanitarian help, which follows to religious organizations, the questions of moving of loads of humanitarian help through the custom border of Ukraine, competence of Commission on the questions of division of humanitarian help, order of placing of commodities on composition of temporal storage, as well as legal, organizational, social principles of receipt, grant, registration, division and control after the having a special purpose use of humanitarian help, question of receipt of irretrievable financial help, voluntarily offerings from foreign donors.

Keywords: Custom registration, loads, humanitarian help, religious organizations, adjustment, state-church relationship, public organs, realizations.

УДК 342.951:351.82

Г. Л. Карпенко

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО АНАЛІЗУ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО МИТНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ»

Аналізуючи зміст норм Проекту Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України» (далі — Проект), слід зазначити, що розробниками не було прийнято до уваги «Програму боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил на 2008–2009 роки» (далі — Програма), затверджену Указом Президента України від 4 березня 2008 р. [1].

У зв'язку з цим цілком зрозуміло, що основні пропозиції Президента України не враховані в рецензованому Проекті Митного кодексу. Головне зауваження торкається визначення кола складу проступків за порушення митних правил, яке запропоновано до включення в новий Митний кодекс України. Розробники цього розділу «Порушення митних правил і відповідальність за них. Відповідальність осіб, які беруть участь у провадженні в справах про порушення митних правил» залишили практично без змін зміст гл. 57 чинного Митного кодексу «Види порушень митних правил і відповідальність за такі правопорушення» [2], тобто розробниками не була прийнята до уваги зазначена Програма.

Згідно з нею у розділі 6 «Заходи щодо виконання програми» п. 1 [1] передбачено внесення змін до ст. 201 Кримінального кодексу України [3] щодо декриміналізації правопорушень у сфері митної справи. Під цим слід розуміти, що деякі склади контрабанди, перелічені в даній статті, слід вилучити із Кримінального кодексу і встановити за їх скоєння адміністративну відповідальність. Цю позицію президента слід підтримати. Більш того, розширення адміністративної відповідальності за контрабанду вже існувало в нашому законодавстві. Так, в Кодекс України про адміністративні правопорушення була включена ст. 209, що дало змогу говорити про адміністративно-карну контрабанду. Ця

стаття Кодексу про адміністративні правопорушення [4] існувала до 17 травня 2001 р., незважаючи на те, що Митний кодекс України 1991 року вже не мав поняття «адміністративно-карна контрабанда».

Розробники Проекту не пропонують змін в діючий Митний кодекс, які обумовлені найновішими підходами до організації боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил. Знову не прийнята до уваги Програма, в якій викладено нове бачення завдань та ролі митних органів по захисту економічної безпеки України, а також шляхів та способів вирішення проблем розповсюдження контрабанди та порушення митних правил, крім цього, не враховані концептуальні положення, які були сформульовані керівництвом Державної митної служби на засіданнях її колегій і в публічних виступах в засобах масової інформації відносно того, що не передбачено у ст. ст. 461, 462 посилення адміністративної відповідальності за переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, зокрема шляхом становлення розмірів штрафів, що накладаються за такі порушення, залежно від вартості товарів, транспортних засобів (п. 2 ч. 1 Програми [1]). Санкції у даному Проекті залишилися не змінними порівняно з Митним кодексом 2002 р. Чому ж не враховано пропозиції Президента України?

Що стосується запровадження обов'язкової конфіскації предметів контрабанди, товарів та транспортних засобів, що використовувалися для приховування таких предметів при переміщенні через митний кордон України (п. 2 ч. 2 Програми) [1], слід зазначити, що у Проекті відсутня стаття, яка передбачає адміністративну контрабанду (як вже зазначалося вище), але і санкція ст. 462 цього Проекту «Дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю» передбачає, на жаль, альтернативу у накладенні стягнення за це правопорушення, а саме: «тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією цих товарів або без такої, а також з конфіскацією товарів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками) та транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів — безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України, або без такої». Знову ж таки це не відповідає вищезазначеному Указу Президента.

На жаль, законопроект Митного кодексу України у тих статтях, які стосуються процесуального порядку дій у справах про порушення митних правил та порядку їх проведення, повторює положення гл. 60, 61 чинного Митного кодексу [1], не звертаючи увагу на дуже цікаву позицію Президента України щодо надання митним органам права на оскарження постанов суду (суддів) про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил (п. 2 ч. 3 Програми) [1]. Вона залишилася не врахованою і в Проекті (гл. 75 «Оскарження та опротестування постанов у справах про порушення митних правил»).

Ще одним зауваженням щодо змісту Проекту, яке є дуже важливим, залишається питання щодо надання митним органам права на здійснення опера-

тивно-розшукової діяльності та досудового слідства у кримінальних справах про контрабанду, яке й досі не вирішено та його не спромагаються вирішити автори Проекту, незважаючи на те, що Президент України Указом від 24 жовтня 2003 р. № 1209/2003 [5] встановив вимогу до Кабінету Міністрів про внесення у двомісячний строк на розгляд Верховної Ради України законопроекту про надання окремим підрозділам митних органів права на здійснення оперативно-розшукової діяльності, досудового слідства у кримінальних справах про контрабанду.

З одного боку, у повній відповідності зі ст. 103 Кримінально-процесуального кодексу України на органи дізнання покладене вживання оперативно-розшукових заходів з метою виявлення ознак злочину. Кримінально-процесуальний закон, хоч і передбачає застосування органом дізнання оперативно-розшукових заходів, але не розкриває їхні поняття, не регламентує умови й порядок їхнього застосування.

З іншого боку, митні органи не входять до числа органів, які здійснюють оперативно-розшукові дії й не мають у своєму складі відповідних оперативних підрозділів, а проведення таких дій іншими міністерствами, відомствами, організаціями й особами не допускається (ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність») [6].

Таке положення, звичайно, обмежує можливості митних органів по боротьбі з контрабандою й ускладнює їх роботу. Це обумовлено тим, що навіть ідеально налагоджена взаємодія митних органів з оперативними службами інших відомств у чинність неминучої відомчої роз'єднаності не дозволяє в певних випадках терміново одержувати й моментально використати необхідну оперативну інформацію, постійно й детально координувати проведення слідчих дій і прямо підключати оперативних працівників до дізнавача митниці, що розслідує справу про контрабанду.

Провадження дізнання працівниками митниці в справі про контрабанду фактично є розкриттям злочину по гарячих слідах. На підставі зазначеного слід наголосити, що надання митним органам права проводити досудове слідство в кримінальних справах про контрабанду, виявлених митними органами:

підвищить якість, результативність і оперативність розслідування кримінальних справ про контрабанду, порушених митними органами України;

дасть змогу слідчим митних органів доводити кримінальну справу від порушення до направлення її з обвинувальним висновком до суду, що підвищить відповідальність органу досудового слідства за весь процес розслідування;

забезпечить виконання вимог законодавства щодо швидкого і повного розкриття злочинів, всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин справ про контрабанду.

Крім того, згідно зі ст. 25 проекту Закону України «Про митну службу України» [7] на митні органи покладаються, серед інших, такі завдання:

– здійснення самостійно або у взаємодії з іншими правоохоронними органа-

ми оперативно-розшукової діяльності з метою запобігання контрабанді, порушенню митних правил та їх припинення;

проведення дізнання та досудового слідства у справах про контрабанду, здійснення провадження у справах про порушення митних правил.

На жаль, це завдання виконано не було, тому ця пропозиція була продубльована і Указом Президента В. А. Ющенка у зазначеній Програмі. Одним із заходів щодо виконання Програми передбачалось, що у термін — липень 2008 року Кабінет Міністрів України опрацює питання щодо надання митним органам України права на проведення оперативно-розшукової діяльності та досудового слідства у справах про контрабанду, а також віднесення їх до переліку органів, які ведуть боротьбу з корупцією, однак питання так і залишилося не вирішеним. На жаль, розробники Проекту не передбачають можливість надання митним органам цих заходів, що значно позначається на повноваженнях митних органів. Ми не виключаємо, що в подальшому, особливо з прискоренням темпів інтеграції України в світове співтовариство, завдання митних органів нашої держави будуть змінюватися, а тому будуть змінюватися і їх повноваження.

Ще одним важливим питанням, яке потребувало розв'язання, було визначення правового статусу експертних лабораторій митних органів та їх висновків. На підставі висновків експерта можуть бути порушені як кримінальні, так і адміністративні справи. Однак якщо в адміністративному провадженні (тобто при розгляді справ про митні правопорушення) висновок експерта є одним з видів доказу, то оскільки Закон «Про судову експертизу» [8] не розглядає митні лабораторії як заклади судової експертизи, то для них висновки в кримінальному, цивільному та господарському процесах доказової сили не мають, тому після їх отримання (якщо до цього був зроблений експрес-аналіз) органи досудового слідства повинні знову звернутися до закладу, який підпадає під дію цього закону, для проведення експертизи по справі, висновок якої вже може бути доказом в кримінальній справі.

Однак практика свідчить про те, що значна більшість висновків експертів митних лабораторій знаходить своє підтвердження при проведенні експертиз в закладах, що визначені в Законі України «Про судову експертизу». Тому виникає питання: чому для прискорення кримінального, адміністративного, цивільного та господарського провадження не розповсюдити дію цього закону й на експертні заклади митних органів?

Вирішення цього болючого питання знайшло, нарешті, своє відображення у згадуваній Програмі, в якій в розділі 6. Заходи щодо виконання Програми у п. 5 чітко відмічено: «Розробити за участю Служби безпеки України та Генеральної прокуратури України і подати на розгляд Верховної Ради України проект закону про внесення змін до Закону України «Про судову експертизу» щодо включення управлінь органів державної митної служби, які провадять лабораторні дослідження та експертну роботу, до переліку суб'єктів судово-експертної діяльності». Хочеться сподіватися, що Програма президента буде виконана належним чином та висновки митних лабораторій нарешті стануть доказами у судовому провадженні.

Література

1. Програма боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил на 2008–2009 роки : указ Президента України від 4 берез. 2008 р. № 195/2008 // Офіційний вісник України. — 2008. — № 17. — Ст. 437.
2. Митний кодекс України : Закон України від 11 лип. 2002 р. № 92-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 38–39. — Ст. 288.
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25. — Ст. 131.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1984. — № 51. — С. 1122.
5. Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності митної служби України : указ Президента від 24 жовт. 2003 р. № 1209/2003 // Урядовий кур'єр. — 2003. — № 202.
6. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 22. — Ст. 303.
7. Про державну службу : Закон України від 16 груд. 1993 р. № 3723-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 52. — Ст. 490.
8. Про судову експертизу : Закон України від 25 лют. 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 28. — С. 232.

Анотація

Карпенко Г. Л. Деякі питання щодо аналізу проекту Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України». — Стаття.

Стаття присвячена аналізу деяких питань проекту Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України». Зокрема, питання визначення кола складу проступків за порушення митних правил; декриміналізації правопорушень у сфері митної справи; посилення адміністративної відповідальності за переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, зокрема шляхом становлення розмірів штрафів, що накладаються за такі порушення, залежно від вартості товарів, транспортних засобів; надання митним органам права на оскарження постанов суду (суддів) про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил; надання митним органам права на здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового слідства у кримінальних справах про контрабанду; визначення правового статусу експертних лабораторій митних органів та їх висновків.

Ключові слова: митні органи, порушення митних правил, адміністративно-карна контрабанда, боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил, оперативно-розшукова діяльність, досудове слідство, правовий статус експертних лабораторій.

Аннотация

Карпенко А. Л. Некоторые вопросы по анализу проекта Закона Украины «О внесении изменений в Таможенный кодекс Украины». — Статья.

Статья посвящена анализу некоторых вопросов проекта Закона Украины «О внесении изменений в Таможенный кодекс Украины». Таким как вопрос определения круга состава проступков за нарушения таможенных правил; декриминализация правонарушений в сфере таможенного дела; усиление административной ответственности за перемещение товаров, транспортных средств через таможенную границу Украины помимо таможенного контроля либо с сокрытием от таможенного контроля путем установления размеров штрафов, которые налагаются за такие правонарушения в зависимости от стоимости товаров, транспортных средств; предоставление таможенным органам права на обжалование постановлений суда (судей) о наложении административного взыскания за нарушение таможенных правил; предоставление таможенным органам права на осуществление оперативно-розыскной деятельности и досудебного следствия в уголовных делах о контрабанде; определение правового статуса экспертных лабораторий таможенных органов и их заключений.

Ключевые слова: таможенные органы, нарушения таможенных правил, административно-наказуемая контрабанда, борьба с контрабандой и нарушениями таможенных правил, оперативно-розыскная деятельность, досудебное следствие, правовой статус экспертных лабораторий.

Summary

Karpenko A. L. Issues Concerning the Analysis of the Draft of Law of Ukraine "On the Amendments to the Customs Code of Ukraine". — Article.

The article is dedicated to the analysis of some issues of the draft of Law of Ukraine «On the amendments to the Customs Code of Ukraine». The issues discussed are: determination of the range of misdemeanors elements in case of customs regulations violations; decriminalization of the offences in the sphere of customs matters; increase of administrative liability for the movement of goods and vehicles through the customs frontiers of Ukraine out of customs control or with concealment from it through determination of the amount of fine that is imposed on for such offences depending on the goods and vehicles price; grant a right for the customs bodies to appeal the decision of a court concerning the imposition of administrative exaction of a penalty for the customs regulations violations; grant a right for the customs bodies to exercise the investigating activities and prejudicial inquiry in criminal cases dealing with smuggling; determination of legal status of expert laboratories of the customs bodies and their reports.

Keywords: customs bodies, customs regulations violation, administrative punishable smuggling, investigating activity, prejudicial inquiry, legal status of expert laboratories.

УДК 342.951:351.82

І. В. Міщенко

ПРАВОВІ ОСНОВИ ЛОГІСТИЗАЦІЇ МИТНИХ ПРОЦЕДУР В УКРАЇНІ

Митна справа в Україні — одна з найдинамічніших галузей державної діяльності, яка знаходиться у стані постійного розвитку та удосконалення, відтак для держави особливо актуальною є потреба пошуку нових шляхів підвищення її ефективності. Одним із способів досягнення цієї мети є впровадження у митну практику логістичних прийомів, які на сьогодні активно застосовуються не тільки в економіці, але й у соціальній сфері [1, 27]. Такі прийоми повинні бути нормативно закріплені, і від рівня правового регулювання їх застосування багато в чому залежить адекватність та якість митного регулювання в нашій країні.

Проблеми логістики у загальному розумінні досліджувала значна кількість науковців та практиків. Питаннями митної логістики займалися окремі вітчизняні й зарубіжні вчені, серед яких Ю. Н. Самолаєв, І. Г. Смирнов, Д. В. Стаханов та В. Н. Стаханов, причому не з правової точки зору, а з позиції економіки чи географії. Окремих аспектів логістизації митної справи України торкався Є.В. Додін. Однак комплексних наукових розробок правових проблем логістики в митній справі, зокрема логістики митних процедур, практично немає.

Тому метою цієї статті є дослідження нормативно-правової бази логістики процедур митного контролю та митного оформлення в Україні, оцінка чинного законодавства, присвяченого цим питанням, аналіз проблем правового регулювання суспільних відносин, що виникають при застосуванні логістичних принципів при здійсненні митних процедур.

Митна логістика — достатньо новий науково-практичний напрям, який у самому загальному розумінні являє собою теорію та практику підвищення ефек-